

Κυριακή της Ορθοδοξίας: οι ιστορικές καταβολές της εορτής (Ραφαήλ Χ. Μισιαούλης, Φοιτητής Θεολογίας ΑΠΘ)

/ [Πεμπτούσια](http://www.pemptousia.gr)· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=153719>]

Οι χρονογράφοι αναφέρουν ότι ο Ιωάννης τιμωρήθηκε από την Θεοδώρα με διακόσιες μαστιγώσεις[8] επειδή έξυσε τα μάτια του Χριστού, της Παναγίας και των Ταξιαρχών από μια εικόνα της Μονής Κλειδίου στον Βόσπορο, όπου εκεί είχε κλειστεί ο Ιωάννης. Στη συνέχεια η εκλογή του Μεθοδίου (τιμάται 14 Ιουνίου) στην θέση του. Έπειτα, αναστηλώθηκαν παντού οι εικόνες[9] και ανασυστάθηκαν όλα τα καταργηθέντα μοναστήρια και τα εκκλησιαστικά και μοναστηριακά κτήματα που είχαν κρατικοποιηθεί απεδώθησαν και πάλι στις εκκλησίες και στις μονές.

Έτσι, την 19η Φεβρουαρίου του 842, πρώτη Κυριακή των νηστειών, τελέσθηκε εορτή της ορθοδοξίας. Έκτοτε η πρώτη Κυριακή των νηστειών εορτάζεται ως

«Κυριακή της Ορθοδοξίας».

Οι Πατέρες ερεύνησαν και διαπίστωσαν την θέση της Παράδοσης πάνω στο θέμα των εικόνων.

Ο Μέγας Βασίλειος χαρακτηρίζει την παράδοση της Εκκλησίας για τις ιερές εικόνες «αποστολική». Δηλαδή, οι εικόνες υπήρχαν από την εποχή των Αποστόλων.

Οι εικόνες δεν έχουν καμιά σχέση με τα είδωλα, και ο σεβασμός προς αυτές δεν έχει λατρευτικό χαρακτήρα. Ποια η διαφορά της εικόνας από το είδωλο; Η εικόνα απεικονίζει αυτό που πραγματικά υπάρχει, το είδωλο δεν έχει αυτή την δυνατότητα. Ο Θεός απαγόρευσε στους Εβραίους να κατασκευάζουν είδωλα και έδωσε την εντολή στον Μωϋσή να διακοσμήσει την Σκηνή του Μαρτυρίου και να κατασκευάσει δύο ομοιώματα χερουβείμ πάνω από την Κιβωτό της Διαθήκης[10]. Ο Άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης λέει ότι η εικόνα είναι ομοίωση με το υπαρκτό, ενώ το είδωλο είναι ομοίωση με το ανύπαρκτο. Τα είδωλα είναι δημιούργημα της φαντασίας. Η εικόνα σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως είδωλο, γιατί δεν ταυτίζεται με το εικονιζόμενο πρόσωπο, λέει ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός[11].

Η εικόνα κατά την Ορθόδοξη θεολογία επομένως δεν είναι είδωλο, ούτε αντικείμενο λατρείας. Ο κίνδυνος της ειδωλολατρίας με τη χρήση των εικόνων

είναι ανύπαρκτος για τους χριστιανούς. Ο Χριστός έσωσε με την ενανθρώπησή του τους ανθρώπους από την πλάνη των ειδώλων, διδάσκοντάς τους την λατρεία και προσκύνηση του αληθινού Θεού. Το ίδιο κάνει και η Εκκλησία σ' όλες τις εποχές.

Η τιμή και η προσκύνηση των εικόνων αποδίδεται με ένα ορισμένο τρόπο στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Τις εικόνες τις προσκυνούμε δεν τις λατρεύουμε. Η προσκύνηση είναι σημείο υποταγής, ταπεινώσεως. Δεν αποδίδεται λατρεία στην ύλη αλλά στο πρόσωπο που παριστάνεται. Προσκυνούμε τιμητικά τις ιερές εικόνες, που χαράχθηκαν, κατά την έκφραση του ιερού υμνογράφου, στους τοίχους και πίνακες και στα Ιερά Σκεύη «αποβαλλόμενοι» συγχρόνως «την δυσσεβή των κακοδόξων θρησκείαν»[12]. Ο Μέγας Βασίλειος αναφέρει «η γαρ της εικόνας τιμή επί το πρωτότυπον διαβαίνει»[13], δηλαδή η τιμή της εικόνας αναφέρεται στο πρωτότυπο. Την μεγάλη αξία των εικόνων υπογραμμίζει και η Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδος στον 82ο Κανόνα της. Ο 82ος κανών της Συνόδου θεωρεί αυτονόητη την ήδη καθιερωμένη στη θεία λατρεία εικονογραφική παράδοση, τα θεολογικά κριτήρια της οποίας προβάλλει για να απαγορεύσει τη διατήρηση στην Εκκλησία της Δύσεως της εθιμικής συμβολικής εξεικονίσεως του Χριστού ως αμνού[14].

Μία εικόνα μεταγγίζει στον άνθρωπο την άκτιστη θεία χάρη που τόσο έχουμε ανάγκη και που μας ανάγει στο «πρώτο κάλλος», δηλαδή, μας αποκαλύπτει την δόξα του Θεού. Γι' αυτό και γράφεται στο Συνοδικό της Εβδόμης Οικουμενικής Συνόδου ότι αγιάζονται δια των θείων εικόνων «τα όμματα των ορώντων και ανάγεται δε δι' αυτών ο νους προς θεογνωσίαν»[15].

Είναι μεγάλη μας τιμή, είναι καύχημά μας να ομολογούμε την πίστη μας και να ονομαζόμαστε Χριστιανοί, να φέρουμε το όνομα του Χριστού. Πρέπει να μας κάνει υπερήφανους αυτό και όχι να μας ντροπιάζει. Όμως, είναι μεγάλη ευθύνη για να βιώσουμε την Ορθοδοξία. Μεγάλη ευθύνη για να γίνει η Ορθοδοξία ορθοπραξία γιατί Ορθοδοξία χωρίς ορθοπραξία είναι μεγαλύτερο από την αίρεση. «Ο Χριστιανός είναι πίστη όποιος λοιπόν προσέρχεται με πίστη, θα κερδίσει πολλά, ενώ όποιος αμφιβάλλει, μοιάζει με κυματισμό θαλάσσης, που τον παίρνει ο άνεμος»[16].

[8] Ιωσήφ Γενέσιος 169-171 : «σ' λώροις εμάστιξεν». Όλοι οι χρονογράφοι συμφωνούν για την μαστίγωση του Ιωάννη. Μόνο ο Συμεών Μάγιστρος, ενώ αρκείται σ' αυτήν στην σελ. 649, επανέρχεται στην σελ. 652 και λέει ότι η Θεοδώρα τύφλωσε τον Ιωάννη γι' αυτήν του την αμαρτία («τους οφθαλμούς αυτού εκείνου του Ιαννή εκτυφλοί»)

[9] Συνεχιστάι Θεοφάνους 150 επ. Ιωσήφ Γενέσιος 167-169. Συμεών Μάγιστρος 648

[10] ΕΞ. 25-26

[11] Αγ. Ιωάννη Δαμασκηνού, Περί των εικόνων 3,16

[12] Δοξαστικόν Αποστίχων Μεγάλου Εσπερινού της Κυριακής της Ορθοδοξίας.

[13] Μ. Βασιλείου, Περί του Αγίου Πνεύματος, κεφ. ΙΗ , PG 32,149C

[14] Κ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων II, 492-493).

[15] Συνοδικόν της Ορθοδοξίας, 4η παρ. των μακαρίως μνημονευομένων.

[16] Αγίου Ιωάννου του Δαμασκηνού, Περί Εικόνων, Λόγος Γ΄, κεφ. 42, ΕΠΕ 3,259-261